

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Accusare nequit aliquos anathemate vinctus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](#)

erminata. Sicut enim in septimo lib. codicis, tit. de a ordine co-
gnitionum, l. de hereditate, legitur. ¶ [Si de hereditate & li-
beritate controversia est, prius agi causa libertatis debet.] Item
lege sequenti. b. ¶ [Si crimen aliquod inferatur ei, qui ingenuum
est dicitur, ante liberalia causa sua ordinis agi debet, cognitionem
suum prædictum probante: quoniam necesse est, ante se, si delictum
probatum fuerit, utrum in liberum, an ut in servum constitui o-
portet iudicium.] Item. 3. ps. ¶ [Qui confiterit se pati con-
tra virginem suam, fratribus populi sibi dari persecutum accusandi e-
tum, qui se suum dominum esse fatetur.]

3. ps. ¶ Causa d. vero liberali terminata, si servus promu-
tus fuerit, dominum suum accusare non poterit.] Codicis lib. 9.
tit. i. penitentia. ¶ [Si qui ex familiaribus, vel ex servis cu-
juslibet domus, cuiusvisus, criminis delator, atq. accusator emergerit,
suis existimationem, caput, atq. fortunam perterritus, cuius familiari-
tati, vel dominus insisteret, ante exhibitionem testium, atq. ex-
aminationem iudicis, in ipsa expositione criminosum, atq. accusationis
exordio, alios gladii feruntur. Vocem enim funesta intercidit o-
portet posse, quam audiri. Majestatis autem crimen exceptum.]
Similiter Lubina. ¶ [Si et liberi accusatores manus misso-
rum, hæreditum effractim posse, edent qui servi supplicio
tenetur, huius causa ante prohibiti delationis exordium.]

¶ [Ei, qui in genuis esse dicitur]. In lege ipsa est, quam
ingenuum esse dicas. Mulierem eum allequor. Quare
paucis etiam inferius, ubi apud Gratianum legitur, utrum ut in li-
berum, & ingenuum, an ut in servum, in lege est, utrum
ut in liberum, & ingenuum, an ut in ancillam. Dicas et-
iam, quae proxime rectitas leges, Gratianus suo modo in summam
rectitatem.

CAUSA IV.

Vidam in excommunicatione constitutus, Episcopum
accusare disponit, & adolescentem infra decimum
et quartum etatis annum ad assertorem sua ac-
cussit, adducti prohibitus ab accusatione, adolescentem ac-
cussit, & se testem facit: adolescentem personam
accusatorum, & testum gerere cupit: die statuta ad iudicium electorum
iudicium Episcopi munera recessit: à communione suspenditur:
tandem renovato iudicio, accusator, culpabilis, in accusatione inven-
tius: denon ad assertorem propria causa procedit.

Hic primo queritur, an in excommunicatione constitutus alium
accusare valeat.

Secundo, an infra decimum quartum annum, in criminali cau-
si testari quo posse.

Tertio, an ab accusatore prohibitus, personam refutans posse
affirmare.

Quarto, an idem posse esse accusator & testis.

Quinto, an die constituta non occurrerit, à communione sit re-
moverendus.

Sexto, si in Episcoporum iudicio accusatoris persona culpabilis
invenia fuit, an ad assertorem propria causa de cetero
sit administranda.

QUÆSTIO I.

D E prima questione sic flatum legitur in primo & secun-
do capite concilii Carthaginensis f. septimi, cui in-
terfuit Faustina Romana ecclesia legatus.

C. I. ¶ Ad accusationem non admittatur, qui in
excommunicatione perseverat.

D Iffimus & cum recte ad accusationem non ad-

a. nit. 19. 1. 2. b. Ibid. l. 3. c. Ex l. 1. & 4. alio modo apta-
tu verbu. d. Ivo p. 16. c. 61. e. Ivo ibid. c. 62. f. in Afri-
cano, c. 55. & 56. g. Ivo p. 4. c. 69. Pam. l. 4. c. 72. Ivo p. 15. c. 64.
L. 2. Judicem conc. Car. & c. 69. Africani.

mitti, qui postquam excommunicatus fuerit, in ipsa ad-
huc excommunicatione constitutus, sive sit clericus, sive
laicus, accusare voluerit. ¶ Omnes etiam infamia ma-
culis aperiti, id est, histiones, ac turpititudinibus subjectæ
personæ, hæretici etiam, sive pagani, sive ludibri ab accusatione
prohibentur.

¶ [Ab accusatione prohibentur] A concilio absunt hac
verba: subintelligunt enim illa ex principio capitul. ad accusa-
tionem non admittantur.

C. II. ¶ Hæretici probantur, qui schismate, vel
excommunicatione ab ecclesia sunt separati.

Item Nicolaus Papa in epistola ad Michaelem
Imperatorem, cuius initium est

[Proposueramus.]

¶ Vnde & autem hi, qui à jam fato fratre, & commini-
stros nostro Ignatio depositi, excommunicati, vel ana-
thematisati fuerint, nullam aduersus eum damnationem
intorqueret poterint, ex prolat. & secund. universalis
synodi capitul. declaratur, cum dicitur, [Si vero ecclæ-
siasticum fuerit crimen, quod Episcopo illatum exirerit,
tunc probari oportet accusantium personas, ut primò quidem
hæretici non lieeat, accusations contra orthodoxos
Episcopos pro ecclesiasticis negotis facere.] Sed ne hos
hæreticos esse denegeris, audite sequentia. [Hæreticos
autem (inquit) dicimus tam eos, qui olim & ab ecclæ-
sia projecti sunt, quam qui post hæc à nobis anathemati-
zati sunt.] Porro si adhucenes sic creditis, audite quid
subditur. [Prater hos autem (sunt) & eos, qui fidem
fanam simulant confiteri, schismaticos & etiam, & eos, qui
seorsum à communicantibus nobis Episcopis collectas fa-
ciunt.] Deinde vero, & si quidam ab ecclesia super causis
quibusdam reprehensi fuerunt, & projecti, aut excom-
municati, sive ex cero, sive ex laicali ordine, nec his lice-
re accusare Episcopum: antequam proprio criminis primi-
tus exstantur. Similiter autem & eos, qui sub accusa-
tione priori constitut, non ante esse accepentes in accusa-
tione Episcopi, aut alicorū clericorum, quam innoxios
semenipos illatorum sibi offendenter criminum. Quid
autem periclit regula hujus imminet contemptoribus,
non ignoratis.

¶ [Ex prolat.] Nicolaus hic citat canonem, qui apud Gra-
cos est sextus concilii primi Constantiopolitanus, cuius canonu pri-
orem partem paulo superius in eadem epistola recitaret, & signifi-
catur supra, 3. q. 5. cap. fin. Eo autem loco Nicolaus, de isto capitulo
hac verba addiderit. Quod tamen non apud nos inventur,
sed apud vos habet perhibetur. Nam non modo hic ca-
non, neq; in versione Diophyti, neq; in prisca habetur, sed de omnibus
illis concilii canonibus hoc scribit B. Gregorius ad Eulogium lib. 5.
epist. 3. 1. Romana autem ecclesia eosdem canones; vel ge-
fita synodilli haec tenet non habet, nec accipit. In hoc
autem eandem synodus accepit, quod est per eam contra
Macedonium definitum.

2. ¶ Olim ab ecclesia] Statuitur in hac parte canon, per-
inde pro hereticis habendos esse Macedonianos, & Eudoxianos, quæ
in isto primo Constantiopolitanico concilio damnabantur, atq. haben-
di erant Paulianisti, & Ariani, quos olim Nicena synodus à
catholicæ ecclesiæ absiderat. Quamobrem non de quolibet
excommunicato hac sententia pronuntiat, quod putavistis auctor
glossa.

3. ¶ Schismaticos etiam] Ite in epistola Nicolai, & a-
pud Iovem. Græc autem est, τοις ἐτέροις καὶ τοῖς τιν-
τίσιν πολὺ τὸν οὐγῆν απεστημένους ομολογεῖν, δικαι-
ωθεῖσιν ἐτέροις καὶ επιτιμώσεσθαι τοῖς κανονικοῖς πρεσβύτε-
ροις. id est. Præterea vero & illos, qui fidem quidem
fanam simulant confiteri, schismata autem faciunt, & ad-
versus regulares nostros Episcopos conventum ha-
bent: ut nihil mirandum sit, istos etiam pro hæreticis censent.

2. An. l. 1. c. 71. Ivo p. 14. c. 79.

Accusare an possit qui infra 14. etatis annum.
Accusare prohibitus utrum testis esse possit.

Item admodum & Balsamon interpretatur. Simulant enim il-
lam tueri fidem, quana appugnat.

Q V A S T I O II. & III.

Secunda autem, & testis quasvis eadem concilio Car-
thaginensi septimo a. uno eodemq. capitulo quarto
terminatur.

Itud. vero est hujusmodi.

C. I. q. Qui ab accusatione repelluntur, aut ad am-
num 14. nondum pervenerint, testes
esse non possunt.

T^Estes b autem ad testimonium non admittendos esse
censimur, qui nec ad accusationem admitti precepti
sunt, vel etiam, quos ipse accusator de domo sua produ-
xit. Ad testimonium autem infra annos quatuorde-
cim etatis sua non admittantur.

C. II. q. De eodem. PALEA.

[Item ex concilio Maticensi 3. c. 6.]

P^Lacuit d^r sancto conventu, ut testes ad testimoni-
um dicendum pretio non conducantur, & ut qui-
que optimi & fideiores in testimonium assumentur:
ut is, contra quem testimonium ferre debet, nullam
eis possit afferre s^r calumniam, & ut nullus testimonium
dicat, nisi jejunus.

2 ps. Item in criminali causa.

q. [Produc^r testi non potest, qui ante in eum reum testimoni-
um dixit.] sicut in 22. lib. ff. sit. de testibus lege 23. g. inve-
niatur.

Item titulo eod. lob. carmen. 4. si refert.

C. III.

S^I testes omnes ejusdem honestatis & existimationis
sunt, & negotii qualitas, ac iudicis motus cum his con-
currat, sequenda sunt omnino b testimonia. Si ver-
ò ex his quidam eorum i. aliud dixerunt, (licet
in pari & numero) credendum quidem est, sed quod
naturae negotii convenit, & quod iniurictus aut gra-
tia suspicione caret: confirmabitque iudex motum anti-
mi sibi ex argumentis, & testimonios, que rei aptiora,
& vero proximiora esse competenter. Non enim ad mul-
titudinem respici oportet, sed ad sinceram testimonio-
rum fidem, & testimoniorum quibus potius lux veritatis af-
ficit. Item lege secunda, ff. eod.

In testibus l. fides, dignitas, mores, gravitas examinanda est: & ideo testes,
qui adversus fidem testificationis sua vacillant, audiendi non
sunt. Item l. 3. q. Testium fides diligenter exami-
nanda est: ideoque in persona eorum exploranda erunt
in primis conditio cuiusque, utrum quis decurso, an ple-
bejus sit, & an honestus, & incipiat ut vix, an vero quis
mortuus, & reprehensibilis, an locuples, vel egenus sit, ut
luci causa quid faciliter admittat, vel an ei inimicus sit, ad-
versus quem testimonium fert, vel amicus ei, pro quo te-
stimonium dat. Nam si careat suspicione testimonium,
vel propter personam, à qua fertur, quod honesta sit, vel
propter causam, quod neque luci, neque gratiae, neque
iniurictus causa sit, admittendum est. Item eadem lege
paule inferius.

3 ps. q. Lege Julia de vi cavetur, ne hac lege in re-

um testimonium discreceret ei, qui se ab eo, parente
eius liberaverit, quive impubes erit, quive iudicio pu-
blico damnatus erit, qui eorum in integrum refutatus
non erit, quive in vinculis, custodiave publica erit, qui-
ve ad bestias, ut depngent, se locaverit, quave pauci-
quatum faciat, fecerive, quive ob testimonium dicen-
dum, vel non dicendum pecuniam accepisse iudicamus,
vel convictus erit. Item l. quarta. q. Lege Julia publico-

a. & in Afr. c. 98. b. c. 1.7. c. 10. Rabanus in pan. cap. 1.
Burch. l. 10. c. 20. Ivo p. 6. c. 364. Pam. l. 4. c. 93. c. al. Maticensi.
d. extra de testib. e. i. Bur. l. 16. c. 31. e. al. testimoniare. f. al.
infere infirmum. g. Tit. s. l. produci. h. atomia, i. ab-
est ab orig. k. al. impars. l. orig. l. testimonium. m. orig.

rum judiciorum cavitur, ne invito denuntetur, u-
stimonium litis dicat adversus sacerdotum, generum
tricum, privignum, sobrinum, sobrinam, sobrinorum
tum, eosve, qui priore gradu sint. ¶ Item, ne the-
ipius, liberorumve ejus, parentum, viri, uxoris.
tem, a ut nec patroni, patronave adversus libertos, au-
liberti adversus patronum cogantur testimonium di-
re. ¶ Cum b. autem excipiatur, nō gener, aut fo-
vitus testimonium dicere cogatur, nō gener, appellatio
sponsum filia quoque contineri placet. ¶ Item dis-
ponsa Patrem. Item leges sexta. Idonei non videtur
se testes, quibus imperati potest, ut testes fiant, ha-
ze septima. Servi responso tunc eredendum est, dia-
lia probatio ad erendum veritatem non est. Ita
est. Inviti c. testimonium dicere non cogantur,
valetudinarii, vel milites, vel illi, qui cum magis-
tratu reip. causa absunt, vel quibus venire non licet.
lege decima nonas. ¶ Publicani etiam testimonium
dicunt inviti. ¶ Item is, qui non detectandi rei
nū causa aberit. ¶ Item is, qui exercitui prebendis
conduxit. Sed nec pupilli testimonium dicere
potest. Item l. 20. ¶ In testimonium accuse-
re non debet eum, qui in iudicio publico rei est, a
qui minor vigintianus erit. Item l. 21. ¶ Obra-
famolum damminus, intestabilis fit. Item. * Littera
gat, non tantum privati, sed etiam magistratus in per-
tenti sunt, testimonium dicant. Prator quaque
causa dare debet in iudicio adulterii caula. Si summa
rei conditio sit, ut arenarium testem, vel similem per-
nam admittere cogantur, sine tormentis testimonium
erendum non est. Item l. 24. ¶ Testes enqua-
cutor de domo produxit, interrogari non plent. In
l. 25. ¶ Patroni quoque in causa, cui patrocinio
præstierunt, testimonium non dicant, quod & i-
esuitoribus negotiorum observantur est. Item l. 26.
¶ Qui falsò & vel varie testimoniam dixerunt, vel in
parte propter prodiderunt, a iudicibus competenter pa-
antur. Item l. 27. ¶ Pater & filius, qui in perdet-
ius est item duo fratres, qui in eiusdem patris portis
sunt, testes utique in eodem testamento, vel eodem
negotio fieri possunt: quoniam nihil nocet ex uno
plures testes alieno negotio adhiberi. Item l. 28. ¶ Imphridius f. an ad testimonium & adhiberi
fit, quiphas incolentes sexus ostendit. Item l. 29.
¶ Filius idoneus Pater filio, aut filius Patri non est. Item l.
30. ¶ Idoneus testis in re sua intelligitur. Item l.
31. ¶ Ad fidem rei gesta facienda etiam non rogari
fit intelligitur. Item l. 32. ¶ Vbi numerus testium
non adiudicatur, etiam duo sufficient. Pluralitate
cuius duorum numero contenta est. Item l. 33. ¶ Cis
testibus considerandum est, qui simpliciter nisi functione
re, utrum unum, eundemque, & præmeditatum formi-
nem attulerint, an ad ea, quæ interrogantur, ex tem-
re versalia responderint. Item pauli inferior. ¶ Sunt
fine publicis monumentis cuiusque rei venient de-
hinc, alias numerus testium, alias dignitas & no-
toritas, alias veluti confidemus fama confirmata
qua queratur fidem. Non ergo ad unum probandum pos-
sunt cognitionem statim iudex alligare debet, sed in
sententia animi sui existimare, & quid aut credat, ne
parum sibi probatum opinetur. Item pauli superius.
¶ Alia est auctoritas prefentum testium, alia testi-
norium, quæ recitari solent. Item Codicil. lib. 4. n. 1. a